

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

9 Pellitur accusans absentem, testificansque.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

tentia, quia ex officio suo servata iudicarii ordinis integritate pro-

cessit, invenitur servata. Vide & Dominus ait in Evangelio a [Super cathedram Moysi sederunt scribae & Pharisei, etc.] Hinc liquido constat, quod mali pastores, dum sententia iusti examini aliorum crimina serunt, sibi ipsi nocent, dum sine exemplo sua emendationis aliorum vitia corrigere curant: subditis vero present, se eorum increpatione correcti, vel sententia coerciti, vitam suam in melius commutare didicerint. Ac per hoc dum ab ecclesia tolerati fuerint, eorum iudicium subterfugere non licet.

¶ In vetusta impressione epistolarum B. Augustini extat epistola longissima ad Iulianum comitem, in recentioribus autem omnium operum editionibus habetur quarto tomo, sub titulo de salutaribus documentis, in cuius libelli cap. 52. hoc est caput.

QUESTIO VIII.

Qvod autem Episcopus ab uno tantum audiri, vel b iudicari non debeat, Zepherinus Papa testatur, epistola prima ad Episcopos Siciliae, dicens.

C. I. ¶ Episcopus non nisi a pluribus audiat & iudicetur.

Accusatores e Episcoporum omni careant suspitione, quia columnas suas Dominus firmiter stare voluit, non a quibuslibet agitari. ¶ Nullum namque eorum sententia a non suo iudice dicta constringat; quia & leges seculi id ipsum fieri precipiunt. ¶ In codice 1 libro septimo, titulo de sententiis & interdictis omnium iudicum; lege penultima. [Cuius in agendo quis observat arbitrium, cum habere etiam contra se iudicem in eodem negotio non dedignetur.] ¶ Iudices 4 duodecim quilibet Episcopus accusatus (si necesse fuerit) eligat, a quibus eius causa iuste iudicetur. Nec prius audiatur, aut excommunicetur, vel iudicetur, quam ipsi per se eligantur, & regulariter vocato a ad suorum primo conventum Episcoporum, per eos eius causa iuste audiatur, & rationabiliter discernatur. Finis vero eius causae ad sedem Apostolicam deferatur, ut ibidem terminetur. Nec antea finiatur (sicut ab Apostolis, vel successoribus eorum olim statutum est) quam eius auctoritate fulciatur. ¶ paulo superius. ¶ Absens f vero nemo iudicetur. Nisi a ex contumacia absens fuerit: quia & divina & humana hoc prohibent leges.

¶ Vt Codice] Hinc usq, ad vers. Iudices, non sunt in epistola Zepherini, neg, in vetusta Gratiani codicibus.

¶ Nisi ex contumacia absens fuerit] Hac absint a pluribus, nam scriptum est epistola ipsa, & Anselmo & Ivone. Infra vero ead. g. 9. c. Absenti habentur tanquam Gratiani verba.

C. II. ¶ Aquo Episcopi audiat Episcopus, qui reatum incidit.

Item Felix Episcopus dicit in concilio Carthagenensi II. c. 10.

Suggero secundum g statuta veterum conciliorum, ut si quis Episcopus (quod non optamus h) in reatum aliquem incurrerit, & nimia necessitas ei fuerit non posse plurimos congregare, ne in crimine remaneat, a duodecim audiatur Episcopis.

¶ Episcopis] Qua hoc loco in capite decimo concilii Carthagenensis secundi adduntur, referuntur infra. 11. g. 7. c. Felix. & ibi notabitur varietas.

a Math. 23. b al. c. c. Ansel. l. 2. c. 38. Ivo part. 5. c. 241. d. 5. quest. 4. duodecim iudices. Ansel. lib. 3. c. 45. e. al. vocatur. f. Inf. ead. quest. 9. absenti. Ansel. l. 3. c. 61. g. V. quest. 7. Felix. in concilio Triburen. c. 10. Ansel. l. 3. c. 46. Burch. l. 1. c. 149. Ivo p. 5. c. 242. h. al. opinamur.

QUESTIO IX.

D'accusatoribus vero, vel testibus, quod in aliquo voce accusatoris, vel testificationis exhibere non licet, multorum auctoritatem liquet.

C. I. ¶ Nisi res presente, accusator non audiat.

Ait enim Telephorus Papa epistola unica. Accusatori a omnino non credi decernimus, quod sententia ad versario causam suggerit, antequam iustis iustam discussionem.

C. II. ¶ Absente adversario sententiam ferri non licet.

Item Eleutherius Papa in epistola ad Episcopos Gallia.

Aveant b iudices ecclesia, ne absente eo, cuius causa ventilatur, sententiam proficiant, quia irrita est imo etiam & causam in synodo pro facto dabunt. Erroris vero nec calumnia, nec vox audiat.

C. III. ¶ Res absente accusator non audiat.

Item Calixtus Papa epistola secunda, ad Episcopos Gallia.

Absente e eo, quem accusare voluerit, quisquis a accusatori non credatur, quia sine scripto edicto, per scriptum autem nunquam recipiatur: quia scripturam nullus accusare, vel accusari potest; sed per voce, & praesente eo, quem accusare voluerit, suam quae agat accusationem.

C. IV. ¶ Quae in absente geruntur, omnia evacuantur.

Item Cornelius Papa ad Rufinum episc. 2. c. 2.

Omnia e, quae adversus absentes in omni negotio aut loco aguntur, aut iudicantur, omnino evanescunt: quoniam absentem nullus addicit, nec illa testis mnat.

C. V. ¶ Non iudicetur qui praesentialiter non accusatus, vel convincitur.

Item Marcellus Papa ad Maxentium episc. 2.

Non oportet quemquam iudicari, vel damnari priusquam legitimum habeat praesentes accusatores, locumque defendendi accipiat ad abluenda mina.

C. VI. ¶ De eodem.

Item Damasus ad Stephanum Archiepiscopum, episc. 3. c. 8.

Habetur f quoque in decretis sanctorum Patrum sanctum, non fore canonicum, quemquam condotum iudicare, vel damnare, antequam a scilicet nonie examinatos praesentes habeat, locumque defendendi accipiat, id est, iudicium ecclesiasticas ad abluenda crimina.

C. VII. PALEA.

[Item Damasus ibidem continenter.]

Nec g extra propriam i har provinciam prius a discussionis accusatio, sine Apostolica praecipone, cui in omnibus causis debet reverentia custodiri: quoniam & antiqua docet hoc Patrum regula, in qua & Imperialia a pariter statuta concipiunt. Criminosi iniquum, discussio ibi agenda est, ubi crimen admittitur est. Nam alibi criminum reus prohibetur audiri. Et alibi in canonibus praecipitur. [Quaecumque negotia in suis locis, ubi orta sunt, finienda sunt] & reliqua restat.

a Ansel. l. 3. c. 12. & 97. In rescripto Iulii, c. 24. In conc. Carth. c. 30. In cap. Hadrian. c. 53. In capitul. l. 7. c. 219. Burch. l. 1. c. 149. b Ansel. l. 3. c. 27. Ivo p. 5. c. 219. c. Sup. 2. 9. 1. c. 7. Ansel. l. 3. c. 62. d. Burch. l. 1. c. 171. Ivo p. 5. c. 219. e. al. cuiusmodi accusatori. c. Ansel. l. 3. c. 62. f. Ansel. l. 2. c. 39. Ivo p. 6. c. 247. g. Ansel. & Ivo al. primo. i. Cod. ubi de crim. agi oportet, l. 1. & in ead. Theod. l. 9. m. 1. in expositione legis 2.

& his similia: salva tamen in omnibus Apostolica auctoritate, ut nil in his definitur, priusquam ei placere cognoscatur, qua omnes suffultos esse oportet.

C. VIII. *¶ De eodem.*
Item ad Episcopos Italia, epist. 6.

Qui a. accusare alium elegerit, praesens per se, & non per alium accuset, inscriptione videlicet praemissa. Neque ullus unquam iudicetur, antequam legitimos accusatores praesentes habeat, locumque defendendi accipiat ad abluenda crimina.

C. IX. *¶ De eodem.*

Item ex concilio Tolitano b. VI. c. 11.

Dignum e est, ut innocenti vita nulla maculetur pernicie accusatorum: id est si quis d. a quolibet criminatur, non ante accusatus supplicio detur, quam accusator praesentetur, atque legum & canonum sententia exquiratur. Quod si indigna ad accusandum persona invenitur, ad eius accusationem non iudicetur e, nisi i ubi pro capite regie maiestatis causa versatur.

C. X. *¶ Sententia ferriatur, qui causa sua negligit adesse.*

Item Bonifacius Papa ad Gallos, epist. 2.

Deestimus f. vestram g. debere intra provinciam esse iudicium, & congregari synodum ante diem Calendarum Novembrium: ut si adesse voluerit, praesens, si confidit, ad objecta respondeat: si vero adesse neglexerit, dilationem sententiae de absentia non lucretur. Nam manifestum est, confiteri eum de crimine, qui indulto, & toties delegato iudicio, peragendi se occasione non utitur. Nihil enim interest, utrum in praesenti examine non i omnia quae dicta sunt comprobentur, eum ipsa quoque pro b. confessione procurata toties confiteri absentia.

C. XI. *¶ Non omnia] In originalibus, & apud ceteros collectores, & in una peractio Gratiani codice est, omnia: sed quia idem sensus dicitur, & adesset glossa, non est mutatum.*

C. XII. *¶ Absentes nec accusari, nec iudicari possunt.*

Item Felix Papa i ad Episcopos Gallia, epist. 2.

Absente adversario non audiatur accusator, nec sententia absente alia parte, a iudice dicta, ullam obtineat firmitatem.

C. XIII. *¶ Altera parte absente, definitiva non feratur sententia.*

Item Nicolaus Papa k. Gallioni Archiepiscopo Senensi l.

Revera iustus mediator non est, qui uno litigante, & altero absente, amboꝝ emergentes lites decidere non formidat. His ita praemisissis, volumus, & Apostolica auctoritate monemus, ut si Presbyter, de quo agitur, post excommunicationem suam, Apostolicam sedem adire voluerit, nullus iter eius impedire praesumat.

C. XIII. *¶ In absentem non est ferenda sententia.*

Item Zepherinus Papa ad Episcopos Sicilia, epist. 1.

Absens m. verò nemo iudicetur: quia & divina & humana hoc prohibent leges.

a Anselm. l. 3. cap. 57. Ivo part. 6. c. 248. b Et in V. Vormatiensi, c. 42. c Burch. l. 16. c. 5. d al. quisque. e al. decidetur. f al. deputatur. g al. Decretorum. Anselm. lib. 3. cap. 38. Burch. l. 1. cap. 161. Ivo part. 5. c. 271. & p. 6. c. 338. g al. vestrum. h Antea legabatur. [profectio ex procuratoribus] i & in cap. Hadriani. 6. 4. Polyc. lib. 3. tit. 1. Anselm. lib. 3. c. 7. Ivo part. 5. c. 248. & p. 6. cap. 331. Pannor. lib. 4. c. 54. k Sententia habetur in epist. Nic. ad Episcopos, qui in Constantinum convenerant, nuper impressa. l al. Senensibus. m 2. q. 8. c. 1. Burch. l. 16. c. 13. Anf. l. 3. cap. 62. Ivo p. 5. c. 241. & p. 6. c. 332.

Nisi fuerit absens ex contumacia. Pro praesenti namque, cum contumacia haberi facit.

C. XIV. *¶ De eodem.*

Item Nicolaus Papa Gallioni Senensi a. Archiepiscopo

Indicas Hermannum b. Episcopum super quibusdam frequentiter fuisse accusatum: pro quibus (quia ex parte ipsius persona deest) nos uni parri ad discrimen alterius cedere proculdubio non possumus: quamvis nec usque adhuc, qui fuerint illi excessus, dixeris, nec utrum sanae mentis erat idem antistes, nec ne, cum ipsos excessus perpetrabat, evidenter ostenderis: fatiusque arbitramur, quamlibet interim infirmitatem ad poenam peccati, quam ad ipsum pertinere peccatum, cui magis consulendum sit, & compatiendum, quam puniendum, vel aliquo modo ferendum.

C. XV. *¶ Testes non dicant testimonium, nisi de his, quae praesentialiter, & veraciter noverunt.*

Item Calistus Papa ad Episcopos Gallia, epist. 1.

Testes e per quascumque scripturam testimonium non proferant, sed praesentes de his, quae noverunt & viderunt, veraciter testimonium dicant. Nec de aliis causis vel negotiis dicant testimonium, nisi de his, quae sub praesentia eorum acta esse noscuntur.

2 pars. De his etiam, quae audierunt, si ad hoc convocati sunt, in civili causa testimonium dicere possunt, ut in Authenticis coll. 7. tit. de testibus, legitur. *¶ Si arbitrium scriptum sit, & probatio solationis proferatur a litigantibus per testes sine scriptura, tunc suscipibilem eam apud iudicem esse volumus, dum ad hoc ipsum testes affirmantur, ut perhibeant testimonium pro facienda solutione, aut pro memoria alicui iam factae solutionis, & pro confessione eius, qui pecuniam accepit. Hac autem mania, & ex transitu perhibita testimonium (ut si propter aliud opus adveniens, audiuit aliquem dicentem, se accepisse ab aliquo auro, aut debere alicui) nulla ratione valere censemus.*

3 pars. Simul autem necesse est ut videant. Quod si alius uno, alius alio tempore viderit, de versibus temporum eorum testimonium non admittit.

C. XVI. *¶ Non admittuntur ad testimonium, quos non eodem tempore negotio interfuisse constiterit.*

Unde Leo Papa.

Nihilominus quoque puniendi sunt testes, qui ad calumniam aliquid testificantur, nec eorum voces tanquam plurium admittuntur, quos temporum quidem diversitas simul interfuisse prohibuit.

C. XVII. *¶ Ad seriem gestorum testis ex suo nihil adiciat.*

Item Ambrosius in libro de Paradiso, c. 12.

Pura d. & simplex i. testimonii series intrinseca est. Plerumque testis, dum aliquid ad seriem gestorum ex suo adicit, totam testimonii fidem partis mendaciorum decolorat. Nihil igitur, vel quod bonum videtur, addendum est.

1. ¶ Simplex] Integer locus b. Ambrosii est, Pura & simplex mandati forma servanda, testimonii series intrinseca est.

C. XVIII. *¶ Absens per alium nec accusari, nec accusari potest.*

Item Felix Papa ad Episcopos Gallia, epist. 2.

Absens e per alium accusari, aut accusare non potest, nec assensus testis admittitur.

4 pars. Nisi in crimine iniuriarum, in quo illustra persona etiam per procuratorem intendere & excipere potest, servati ceteri solemnitatibus, ut Codic. tit. de iniuriis, leg. ult. i.

a al. Senensibus. b al. Hermannum. c Burch. l. 1. c. 121. Anselm. lib. 3. c. 55. Ivo p. 5. c. 229. Pannor. l. 4. c. 93. Novella 96. non usdem omnino verbis. d Pannor. lib. 3. c. 58. e Polyc. l. 3. tit. 1. Ivo p. 5. c. 241. & p. 6. c. 332.

C. XIX. ¶ Reg absentis libellus accusationis frustra offertur.

Item Pelagius Papa Sindulo & magistro militum. Charta, quas dedit nobis Lucidius, si illo tempore adversarius ipsius illic praesens fuisset, valida erant. Sed quia adversario absente gesta, quae nobis recensuit, facta leguntur, talia leges non recipiunt.

¶ Sindula ¶ Ivo p. s. c. 67. refert aliud quoddam caput epistole à Pelagio ad Sindulam magistrum militiae scripta.

C. XX. ¶ Testes corporaliter praestito iuramento testimonium dicent.

Idem Decorato parvico. Hortamur, ut sub timore Domini consuetam conscientiae vestrae sinceritatem in hoc quoque negotio conservantes, omnem personam, quae veritatem causae istius scire possunt, faciat amputari formidinem, & vestris praesentari conspectibus tactis sacrosanctis Evangeliiis, praestito etiam legaliter sacramento, quae in veritate rerum noverunt, professione suae iustificationis aperiant, ut patefactis omnibus, quae secundum leges, & iustitiam censenda sunt cognoscatis, & competentem a legibus & veritati terminum detis.

C. XXI. ¶ Accusator & accusatus simul debent adesse.

Item Nicolaus Papa Hincmaro Rhemorum Archiepiscopo.

Necessesse est secundum sacram scripturarum documenta, ac secundum iustitiam amitem, & accusatum & accusatorem simul adesse, & unam partem, quantumque, & qualicumque praedita sit auctoritate, sic profusum audiri, ut alteri parti nullum praedictum inirogetur.

QVAESTIO X.

Quod vero deficientes in primo capitulo non sint admittendi ad sequentia, ex concilio Carthaginensi b se primo confirmatur, in quo sic cap. tertio statutum legitur. ¶ Deficientes ¶ In vulgato codicibus legebatur, testes deficientes: sed expuncta est vox, testes, quae abest a plerisque vetustis codicibus. Quae enim in hac questione asseruntur, non ad testes, sed ad accusatores pertinent. Et superius in causa in propositione huius, quaestione decima, nulla est mentio restium.

C. I. ¶ Qui in primo capitulo deficit, ad caetera non admittatur.

Placuit e & quotiescunque, clericis ab accusatoribus multa crimina obijciuntur, & unum ex his, de quo prius egerint, probare non valuerint, ad caetera jam non admittantur.

Probatum illud idem auctoritate Arelatenis concilii secundum, in quo sic c. 24. diffinitum est.

C. II. ¶ Qui falsa fratribus obijciunt, usque ad exitum non communicent.

Eos, qui falsa fratribus capitula d obijcisse convicti fuerint, placuit usque ad exitum non communicare, (sicut magna synodus ante constituit) nisi digna satisfactione poenituerint.

C. III. ¶ Qui, quod obijcit, probare non valet, de caetero ad arguendum non admittitur, nisi propriam causam civilem duntaxat asserere voluerit.

Item Felix Papa in secunda decretali Episcopii Galliae.

Si e accusatorum personae in iudicio Episcoporum

a al. convenientem. b Et Africa, c. 97. c Rab. in pan. c. Burch. l. 3. cap. 192. Ivo p. s. c. 271. Pann. l. 4. c. 64. Cap. vul. l. 6. c. 241. & Arelatense l. c. 14. d al. capitula. Arelat. l. c. 14. e Inf. 4. quae. 6. si accusatorum. In capit. Hadriani. c. 4. Capit. l. 5. cap. 1241. Anf. lib. 3. c. 86. Ivo p. s. c. 418.

culpabiles apparuerint, ad arguendum Episcopos caetero non admittantur, nisi proprias causas dixerint (non tamen criminales, vel ecclesiasticas) voluerint.

¶ Episcopos de caetero ¶ Vocata ista absentia ab omnibus vetustis codicibus, & caeteri loci indicati. Auctor tamen caetero habuit & ponderavit.

Cum ergo qui falsa fratribus obijciunt, usque ad exitum non communicentur, cum illi, qui in Episcoporum iudicio culpabiles inveniuntur, ad arguendum de caetero admitti prohibentur, apparet, quod in primo capitulo deficientes, tanquam falsos iudicatos ad sequentia procedere non valent.

QVAESTIO XI.

Accusato vero accusationem in accusatorem multorum auctoritatibus prohibetur.

C. I. ¶ Accusari, nisi prius se purgaverit, alios accusare non possunt.

Aut enim Stephanus Papa, epist. 2. c. 1.

I. Neganda e est accusatis licentia criminandi, quae se crimine quo premuntur exercent, non est credendum contra alios eorum confessio, in criminibus implicati sunt, nisi se prius probaverint nocentes, quoniam periculosa est, & admitti non debet rei adversus quemcunque professio.

C. II. ¶ De eodem. Lib. 9. Codicis, titulo b primo, l. 19. imp. Valentinianus, Valens & Gratianus, A.A.

II. Neganda e est accusatis (qui non suas, suorum iniurias persequuntur) licentia criminandi pari vel minori, priusquam se crimine, quo premuntur exercent, secundum scita veterum juris conditorum tamen, ut & ipsi inscriptions contra eos etiam peccato accusatione deponere possint.

C. III. ¶ De eodem. Item ex decreto Hadriani e Papae, c. 3.

Non est credendum contra alios eorum confessio, qui criminibus implicatur, nisi se prius probaverint innocentes: quia periculosa est, & admitti non debet rei adversus quemcunque professio.

Hoc autem intelligendum est in pari, vel minori crimine. Quod si de majori crimine eum accusare voluerit (veluti, si accusator fornicatione, de perjurio, de homicidio, vel similia, vel aliis huiusmodi crimine accusationem suam impetere voluerit) licentia ista non prohibetur. ¶ Aliquando enim criminatio praedictae civilis, aliquando criminalis. Unde in lib. 9. c. 17. de ordine iudiciorum, lege quarta, legitur. ¶ Si in questione e intermissa saepe fit, ut de crimine iudicetur, postea majus, minus merito praesertur.

¶ Aliquando criminali ¶ Antea legebatur, aliquando civilis criminali: expuncta est dictio, civilis, adhibita veterum codicum. Nam hic tantum agitur, quando causa criminalis civilis, aut criminali praedictae. In sequenti autem aliquando civilis, expuncta, quando civilis, & civilis & criminali praesertur.

C. IV. Item lib. 9. Cod. tit. h. Qui accus. non possunt.

Prius est, ut criminibus, quae tibi, ut graviora ab adversario tuo obijciuntur, credis atque vulnerum respondeas, & tunc ex eventu cause iudex estimabit, an tibi permittendum sit eundem accusare, tamen prius iustitiam deponisti.

2 pars. Aliquando civilis praedictae civilis, aliquando

a In Cod. Theod. l. 9. tit. 1. leg. 12. Burch. lib. 1. cap. 144. Anf. lib. 3. cap. 274. Ivo p. s. cap. 274. Pannor. lib. 4. cap. 67. b non qui accusare non possunt. c l. neganda. Inf. non est creditum d al. exequantur. e In c. Hadriani cap. 3. Anf. lib. 3. cap. 1241. Sup. c. neganda. 1. f al. confissa. tit. d. l. 4. g diligenter h tit. 1.

